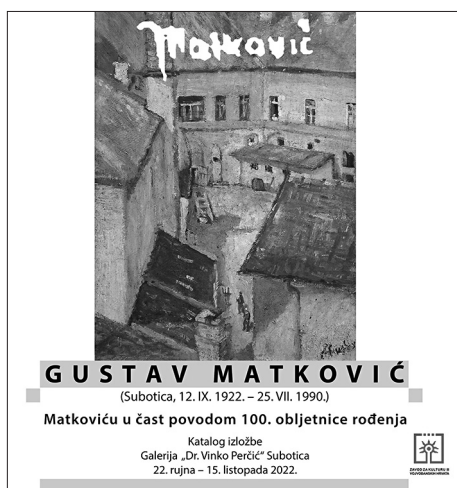

crkvi 2016. pronađena je i spomen-ploča na mađarskom jeziku, zagubljena upravo prilikom obnove crkve 1973. godine. Ona je ponovno postavljena u ulaznom dijelu crkve te joj je pridodana ploča s identičnim tekstom na hrvatskom jeziku.

Branimir Kopilović

Gustav Matković : (Subotica, 12. IX 1922. – 25. VII 1990) : [katalog izložbe] : Matkoviću u čast povodom 100. obljetnice rođenja : Galerija „Dr. Vinko Perčić“, Subotica, 22. rujna – 15. listopada 2022. / [tekst Ljubica Vuković Dulić ; fotografije Augustin Juriga], Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata Subotica, 2022., 32 str.

Izdavačka djelatnost Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata proširena je edicijom *Likovni tragovi* čija je namjena valorizacija i stručna obrada likovnih stvaratelja, posebice onih zavičajnih, koji pripadaju širem korpusu kulture vojvođanskih Hrvata. Tako je kao prvo izdanje ove edicije, 2022. godine otisnut prateći katalog izložbe posvećene Gustavu Matkoviću održane u subotičkoj Zavičajnoj galeriji „Dr. Vinko Perčić“ u terminu od 22. rujna do 15. listopada. Autorica kataloškog teksta je Ljubica Vuković Dulić, povjesničarka umjetnosti i viša kustosica Gradskog muzeja u Subotici. Katalog je uredila Katarina Čeliković, autor fotografija je Augustin Juriga a dizajnersko rješenje potpisuje Darko Vuković. Tehničku pripremu uradio je Ervin Čeliković. Katalog je tiskan na 30 stranica u formatu 20 x 20 cm, u 80 primjeraka u tiskari „Printex“ u Subotici. Tekst je formatiran dvostupačno te je podijeljen na tri segmenta s biograf-

skim dijelom, podacima o izložbama i detaljima o njegovom radu na polju primijenjene umjetnosti. Drugi dio kataloga zauzima galerija s izborom prikazanih Matkovićevih radova. Fotografske reprodukcije kvalitetno su urađene, a potpisuje ih Augustin Juriga. Fotografije radova prikazane su preko gotovo cijele stranice s pripadajućim legendama koje sadrže i podatak mjesta čuvanja određenog djela. Tekst prate dizajnirana zaglavlja s prikazom jednog Matkovićeva rada, dok sve stranice kataloga prati i vizualno definira stilizirani Matkovićev potpis postavljen u donjem dijelu.

Ova izložba održana je u sklopu projekta Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata pod naslovom „Godine novog preporoda“ uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Na izložbi su bila predstavljena djela koja se čuvaju u likovnoj zbirici Zavičajne galerije „Dr. Vinko Perčić“, Gradskog muzeja Subotica, Gradske knjižnice Subotica, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Galerije Klovićevi dvori iz Zagreba, Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“ iz Subotice te

ona u privatnom vlasništvu. Izloženi su radovi u više različitih formata i tehnika izrade, od ulja na platnu, akvarela, tuša do ugljena na papiru i monotipija. Vremenski raspon prikazanih djela pokriva razdoblje od 1949. do 1976. godine, a u katalogu je predstavljen i njegov plakaterski rad. Naime, Matković je autor plakata za „Dužijancu“ 1968. godine, a radio je i kao scenograf u subotičkom Narodnom kazalištu na predstavama „Vašange“ (1952.), „Č’a Bonina razgala“ (1961.) i „Jedna cura sto nevolja“ (1969.). Radio je i na grafičkom opremanju knjige Balinta Vujkova *Hrvatske narodne pripovijetke iz Vojvodine*. U subotičkom Časopisu za književnost, umjetnost i društvena pitanja *Rukovet* objavljeni su 1970. i 1971. njegovi radovi – crteži i monotipije.

Ljubica Vuković Dulić prezentirala je Matkovićev opus u cjelini te njegove izlagačke aktivnosti od 1949. sve do posthumne izložbe iz 1995. godine. Podaci o Matkoviću prezentirani su i na osnovi prethodnih istraživanja subotičkih povjesničara umjetnosti Bele Durancija i Olge Kovačev-Ninkov. Matkovića se u literaturi definira kao slikara-kroničara svoje životne okolice. On je za motive i temu svojih radova uzimao gradske krajolike, vedute, ulice centra i predgrađa Subotice u kojoj je proveo cijeli svoj život. Također je ostvario dio opusa na području portretnog slikarstva. Nakon završene osnovne i srednje škole u Subotici, Gustav Matković je 1948. godine polazio „Kurs figuralnog crtanja“ u Subotici kojega je 1945. osnovao i tijekom prve godine vodio slikar András Hangya. Na tom tečaju naslikao je sliku „Dvorište narodnog kazališta“ koja se danas nalazi u prostorijama subotičke Gradske

knjižnice. Prvi puta tu sliku izlaže lipnja 1949. godine na izložbi skupa s ostalim polaznicima tečaja te dobiva prvu nagradu. Sljedeće godine izlaže na izložbi „Likovne sekcije“ (kako je preimenovan „Kurs figuralnog crtanja“) u Gradskom muzeju, s 12 radova.

Matković upisuje Akademiju likovnih umetnosti u Beogradu 1952. godine, temeljem stipendije Saveza kulturno-prosvetnih društava Subotice. On svoje studije nije dovršio, prekida ih nakon godinu dana nezadovoljan načinom i tempom rada na Akademiji. Stoga odlazi u atelje slikara i pedagoga Jovana Bijelića koji je kao zastupnik koloristički ekspresivnog slikarstva imao veliki utjecaj na daljnji razvitak Matkovićeva stila. U ateljeu se zadržao sve do 1958. godine kada se vraća u rodni grad. Zapošljava se u tvornici čarapa „Osmi mart“ kao dizajner, a u slobodno vrijeme slika za sebe i katkada po narudžbi.

Njegova prva samostalna izložba održana je 1955. godine u Gradskoj izložbenoj dvorani u Subotici, s 35 slika, sedam crteža i pet monotipija. Druga samostalna izložba priređena mu je 1956. godine u Novom Kneževcu, nakon čega prestaje s aktivnim izlagačkim nastupima, ali mu je priređena i izložba u prosincu 1971. u tadašnjoj galeriji Likovni susret u Subotici u organizaciji HKUD-a „Bunjevačko kolo“ čiji je bio član i jedan od osnivača. Kao kuriozitet, treba navesti i njegove nacрте iz 1958. godine za šest izvedenih mozaika na uličnom pročelju zgrade nekadašnje štamparije „Panonija“ u Strossmayerovoj ulici u Subotici. Na njima su prikazane simboličke predstave segmenta rada tiskare, kao i umjetnik slikar s pripadajućom paletom i kistovima. Matković u mirovinu odlazi

1976. godine, a vremenom se povlači s likovne scene.

Ovo izdanje vrijedan je prinos publicističkoj građi koja za tematiku ima lokalnu likovnu baštinu te koja dobrim dijelom još čeka svoju znanstvenu obradu i valorizaciju.

Branimir Kopilović

Marija Šeremešić, *Tradicijska oglavlja i nakit : djevojačko češljanje i povezivanje monoštorskih Šokica*, Udruženje građana „Urbani Šokci“, Sombor, 2022., 80 str.

Autorica knjige *Tradicijska oglavlja i nakit – djevojačko češljanje i povezivanje monoštorskih Šokica* Marija Šeremešić porijeklom je Monoštorka. Iako ju je životni put odveo u Sombor i gradski način života, njena povezanost s rodnim Monoštorom i ljubav prema kulturi i tradiciji potaknuli su je na životni rad na prikupljanju podataka materijalne i nematerijalne tradicijske baštine, povijesnih činjenica ali i današnje kulture i društvenog života Monoštoraca. Sve to urodilo je plodom – izdavanjem brojnih knjiga, članaka, znanstvenih radova, ali i aktivnošću u udrugama na polju kulture te suradnjom s udrugama kako u Vojvodini tako i u matičnoj domovini te s Hrvatima u Mađarskoj. Suradnici u ovoj knjizi su brojni pojedinci kao i udruge građana.

Knjiga *Tradicijska oglavlja i nakit – djevojačko češljanje i povezivanje monoštorskih Šokica* podijeljena je na četiri dijela, s četiri podnaslova.

Prvi podnaslov, istovjetan naslovu knjige, napisan je na hrvatskom, a potom i na srpskom i engleskom jeziku. Stoga, uvodni sadržaj knjige mogu pročitati stranci na jednom od svjetskih

jezika i tako dobiti informacije koje dalje kroz knjigu prepunu fotografija ipak daju dovoljan „putokaz“. Ovaj naslov donosi opće informacije odnosno kratke crtice o hrvatskim Šokcima i njihovoj odjeći u bačkoj ravnici. Nadalje, nešto više općih informacija nastavlja se o Monoštoru – lokacija, povijest, stanovništvo, jezik, prirodno okruženje, kultura, te na kraju i dio vezan uz narodnu nošnju i oglavlja. Kako autorica navodi, „Vještina ručnog rada Šokica osobito se razvila i u ukrašavanju ženske kose, oglavlja, marama i poprsja koja pripadaju uz oglavlja, a izrađuju se od različitih materijala i boja“. Oglavlje predstavlja cjelokupan proces češljanja kose te ukrašavanja ili pokrivanje iste. Ono je osobito važan pokazatelj spola, starosnog, društvenog, obiteljskog ali i ekonomskog statusa osobe u zajednici.

Drugi podnaslov „Djevojačko češljanje i oglavlja“ podijeljen je u tri podnaslova. „Od šepe do marama“ dio je